

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแขง อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้สรุปขั้นตอนการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติ ความต้องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแขง อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแขง อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเป็น 2 ระยะ กล่าวคือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการปฏิบัติและความต้องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระยะที่ 2 พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการปฏิบัติและความต้องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยขอเสนอ สรุปผลการวิจัย ดังนี้ ภาพรวมสภาพการปฏิบัติ ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน พบว่า ระดับปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และความต้องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสรุปผลสภาพการปฏิบัติและความต้องการพัฒนา แต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ระดับปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันเลือกประเด็นที่มีสภาพการปฏิบัติน้อยที่สุด และมีความต้องการ

พัฒนามากที่สุดคือ การจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ระดับปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันเลือกประเด็นที่มีสภาพการปฏิบัติที่น้อยที่สุด และมีความต้องการพัฒนามากที่สุดคือ การนำผลคัดกรองนำมาพัฒนา และส่งเสริม นักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ระดับปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันเลือกประเด็นที่มีสภาพการปฏิบัติที่น้อยที่สุด และมีความต้องการพัฒนามากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมคิดในการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนของนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและการแก้ไข ระดับปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันเลือกประเด็นที่มีสภาพการปฏิบัติที่น้อยที่สุด และมีความต้องการพัฒนามากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา และความร่วมมือ จากครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน 5) ด้านการส่งต่อ ระดับปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันเลือกประเด็นที่มีสภาพการปฏิบัติที่น้อยที่สุด และมีความต้องการพัฒนามากที่สุด คือ การประสานงานกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียนภายใน โรงเรียน

ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จัดหางบประมาณในการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ควรมีการส่งเสริมการอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นช่วงชั้น ส่งเสริมภาวะผู้นำนักเรียน จัดประชุม อบรมครูควรตระหนักต่อดูแลนักเรียน มีประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน หาแนวทาง และวิธีการแก้ไขปัญหา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นครูบุคลากร โรงเรียนบ้านหนองแซง ข้อสัมภาษณ์ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. ด้านพฤติกรรมนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ ขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ก้าวร้าว ทำลายทรัพย์สินส่วนรวม ขาดที่ปรึกษา ขาดโอกาส และขาดแรงจูงใจในการเรียน
2. ด้านแนวทางการแก้ปัญหของพฤติกรรมนักเรียน ส่งเสริมนักเรียนที่ทำดี จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถ ตามความสนใจของนักเรียน พบปะผู้ปกครอง
3. ด้านการดำเนินการแก้ปัญหพฤติกรรมของนักเรียนของครู ชมเชยนักเรียนที่ทำความดี ลงโทษนักเรียนที่ทำความผิด ให้กำลังใจ ว่ากล่าวตักเตือน ส่งต่อ ศึกษารายกรณี
4. ด้านการมีส่วนร่วมของบุคคลในการแก้ปัญหา และพัฒนานักเรียนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ บุคคลากรทางการศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยขอนำเสนอสรุปผลการวิจัยตามองค์ประกอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน การนำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ดังต่อไปนี้

1. การจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกันวางแผนประชุม สร้างเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล ให้ความรู้แก่ครูได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การนำผลคัดกรองนำมาพัฒนา และส่งเสริมนักเรียน ครูประจำชั้นดำเนินการคัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้อง หลังจากชี้แจง การนิเทศ และสามารถสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายด้าน คือ ด้านความสามารถ ประเมินพฤติกรรมนักเรียน สรุปผลการคัดกรองด้านครอบครัว ครูทราบข้อมูลพื้นฐาน และนำผลการคัดกรอง ไปพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3. การมีส่วนร่วมคิดในการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนของนักเรียน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Home room) ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมโฮมรูม โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อกิจกรรม มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง มีความไว้วางใจต่อครูที่ปรึกษา วางแผนแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โครงการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน ได้ดำเนินการอบรมภาวะผู้นำ มีการดำเนินการประชุมสถานักเรียน ก่อนพัฒนา นักเรียนมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับน้อย และหลังพัฒนานักเรียนมีภาวะผู้นำในระดับมาก และโครงการอบรมคุณธรรม นักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่จัดให้ มีคุณธรรม จริยธรรม จิตอาสา แสดงความกตัญญูต่อ ผู้ปกครอง ครู และมีความพึงพอใจต่อการอบรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. การจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา และความร่วมมือ จากครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักเรียน ได้จัดทำโครงการเยี่ยมบ้าน โดยครูประจำชั้น ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ผู้ปกครองได้รับรู้ปัญหา เห็นความสำคัญและร่วมแก้ปัญหา พฤติกรรมของนักเรียน การเยี่ยมบ้านส่งผลให้ ผู้ปกครอง ครู นักเรียน มีความพึงพอใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5. การประสานงานกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียน ภายในโรงเรียน มีการส่งต่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ระหว่างครูผู้รับผิดชอบ ได้รับความร่วมมือกับคณะทำงาน มีการประสานงานระหว่างกันอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว มีความภูมิใจในผลงานร่วมกัน ดำเนินการส่งต่อ ไปยังครูผู้รับผิดชอบ ส่งผลให้นักเรียนได้รับการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองแขงโดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จากการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์กลุ่ม การพัฒนาแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองแขงโดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ว่า โรงเรียนขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ขาดการนำผลคัดกรองนำมาพัฒนา และส่งเสริมนักเรียนน้อย เปิดโอกาสให้ครูประจำชั้นมีส่วนร่วมคิดในการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนขาดประสบการณ์ ในการพัฒนาแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันพัฒนาแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มาอภิปรายดังนี้

1. การจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และการนำผลคัดกรองนำมาพัฒนา และส่งเสริมนักเรียน ได้ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาเอกสารทำให้ครูที่ปรึกษาประจำชั้นมีความรู้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ และมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ บุญประสพ กุลศรี (2550 : บทคัดย่อ) และพัฒนา อนนทสีทา (2546 : 115-117) ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมี การวางแผน ประชุมเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการประชุมให้ ความรู้การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบทดสอบ ระดมความคิด ในการกำหนดแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และสามารถดำเนินงานแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ ตั้งแต่การวางแผนจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน ทวมองค์ประกอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้คัดกรองนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง การส่งเสริมนักเรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินงานส่งเสริมนักเรียนได้เป็นอย่างดี

2. การมีส่วนร่วมคิดในการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนของนักเรียน ดำเนินการ โดยใช้กิจกรรม โยมรูม โครงการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนด้านการส่งเสริม ประชาธิปไตยของสถานนักเรียน โครงการอบรมคุณธรรมนักเรียน มีการวางแผนประชุมร่วมกันหาแนวทาง มีแนวทางการพัฒนาส่งเสริมนักเรียนทำให้นักเรียนมีคุณธรรม มีภาวะผู้นำ และมี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับ กิติภพ เกาแก้ว (2547 : 86-87) ได้ศึกษาการพัฒนา ครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานตามแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนทำให้ครูที่ปรึกษามี ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ การส่งเสริมนักเรียนครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการจัดกิจกรรม โยมรูม สอดคล้องกับ ศิลธรรม โพนะทา (2546 : 77-80) ชงชัย วิทยาภูต (2547 : 91-93) ครู ที่ปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นระบบครอบคลุมทำให้รู้จัก

นักเรียนมากขึ้น การป้องกันและแก้ไขปัญหามีการจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด นักเรียนรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความสามัคคี รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ส่งผลให้โรงเรียนน่าอยู่ น่าเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางไปที่ดีขึ้น และสิริรัตน์ เฟื่องบุญ (2546 : 79-83) ได้กำหนดกิจกรรมร่วมแรงร่วมใจและกิจกรรมไม่ทำความดี จัดกิจกรรมย่อยโดยการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ การมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบ ไปศึกษาดูงาน ทำให้บุคลากร เห็นความสำคัญของการพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มากยิ่งขึ้น

3. การจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา และความร่วมมือ จากครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักเรียน ดำเนินการ โดยใช้ โครงการกิจกรรมที่สนับสนุน คือ โครงการการเยี่ยมบ้าน โดยมีกำหนดการประชุมพร้อมแจ้งนโยบาย การจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้ครูประจำชั้น ทราบ แต่งตั้งครูประจำชั้นรับผิดชอบ มีการประชุมวางแผนการออกเยี่ยมบ้าน มีการกำหนดวัน เวลาดำเนินการจากการออกเยี่ยมบ้าน กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง ก็ร่วมมือกัน เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขสอดคล้องกับ กิติภพ เกาแกกุล (2547 : 86-87) และ ธงชัย วิทยากุล (2547 : 91-93) ได้พัฒนาครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองก็ร่วมมือกัน เพื่อหาทาง ป้องกันและแก้ไขช่วยเหลือนักเรียน มีกิจกรรมที่หลากหลาย การป้องกันและแก้ไขปัญหา ส่งผลให้นักเรียน มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีระเบียบวินัยมีคุณธรรม จริยธรรม

4. การประสานงานกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียน ภายในโรงเรียน ดำเนินการ โดยใช้ โครงการกิจกรรมที่สนับสนุน คือ การมอบหมายภาระงานตามหน้าที่ ในระบบดูแลนักเรียน วางแผนกรอบภาระหน้าที่ตามงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำเครื่องมือ ในการส่งต่อนักเรียนภายในและภายนอก แต่งตั้งคณะทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินการส่งต่อนักเรียนภายใน โดยการส่งต่อให้ครูฝ่ายปกครอง ฝ่ายปกครองดำเนินการแก้ไขปรับเปลี่ยน พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ฝ่ายปกครองปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแก่นักเรียนที่ พฤติกรรมดีขึ้นส่งต่อให้ครูประจำชั้น ซึ่งสอดคล้องกับ กิติภพ เกาแกกุล (2547 : 86-87) และ อานนท์ นนทวัน (2551 : 88) จากการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน แก้ไขปัญหาช่วยเหลือนักเรียน ขาดครูที่ปรึกษา และครูอื่นที่เกี่ยวข้องทำให้ช่วยแก้ไขปัญหา และลดปัญหาของนักเรียนลง ได้ยังไม่ถึงขั้นต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาการพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแซง โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้การพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเสนอแนะแยกออกเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการควรมีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความเข้าใจหรือควรมานำครูไปศึกษาดูงาน โรงเรียนที่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบมาให้ความรู้ และในเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียน

1.2 ด้านการคัดกรอง ควรมีปฏิทินในการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของระบบดูแลอย่างชัดเจนมีการประชุมกำรดำเนินงานอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง

1.3 ด้านการส่งเสริม ควรมีแผนนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนอย่างเป็นระบบ และมีแผนการจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่อง เช่น มีห้องให้บริการแนะแนว นำครูและคณะกรรมการสถานักเรียนไปศึกษาดูงาน ในสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จ

1.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไข มีแผนการดำเนินงานการประสานกันระหว่างครู และผู้ปกครอง หาแนวทางร่วมกันในการประสานงานระหว่างครู และผู้ปกครอง

1.5 ด้านการส่งต่อ มีแผนการดำเนินการ ส่งต่อที่เป็นระบบ วางแผนแต่งตั้งคณะกรรมการส่งต่อในระดับชั้นเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศ ที่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์นำมาประมวลข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อความรวดเร็วในการเรียกใช้ข้อมูล

2.2 ควรมีศึกษาและพัฒนากการเสริมสร้างวินัยนักเรียนให้แก่ นักเรียน ในการวิจัยครั้งต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรใน โรงเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษา